

KKTC TURİZM SEKTÖRÜNÜN PERFORMANSI ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

Doc. Dr. Okan Veli ŞAFAKLI

Lefke Avrupa Üniversitesi

İİBF

İşletme Bölümü

osafakli@eul.edu.tr/okansafakli@gmail.com

Abstract: The Turkish Republic of Northern Cyprus (TRNC) as an internationally unrecognized country is being subjected to isolation with respect to economic, social, cultural and other activities. Among these sectors, tourism is most affected by the unrecognized and isolated position of the country. First, the indirect access to the country has a negative impact on the competitiveness of the tourism sector in attracting foreign tourists, especially in terms of price and quality of service. In addition, the Greek Cypriots attempt to argue - contrary to the facts - that the TRNC is as an unsafe destination for tourists. Unfortunately, these allegations create a negative impact as well. Despite these negative aspects, especially in recent years the tourism sector of Northern Cyprus has achieved an enviable success: This sector is constantly improving its bed capacity and potential of providing high quality of services. Contrary to global trends in tourism, it managed to increase the net tourism revenues despite decreasing tourist numbers in 2009. In particular, peak levels of tourist arrivals and occupancy rates were reached in the year 2011. Furthermore, the sectoral contribution to employment started to increase on a yearly basis while it plays the primary economic role in the balance of payments of the TRNC. However, the recent success of tourism is found to be below the previous years when relative indicators such as revenue per tourist, revenue per bed and percentage change in revenues are taken into account.

Keywords: TRNC, Economy, Tourism, Performance, Isolation

Özet: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) tanınmamış bir ülke olarak ekonomik, sosyal, kültürel ve diğer açılardan dünyadan tecrit edilmektedir. Tanınmamışlık ve tecrit olgusunun adada en fazla hissedildiği sektörlerin başında ise turizm gelmektedir. Öncelikle, ülkeye dolaylı ulaşım yabancı turistler açısından rekabet edebilirliği özellikle fiyat ve hizmet kalitesi açısından olumsuz etkilemektedir. Buna ilaveten, Yunan ve Rumların gerçek dışı olarak KKTC'yi turistler açısından güvensiz bir destinasyon olarak gösterme çabası da menfi etki yaratmaktadır. Ancak, bunlara karşın KKTC turizmi önemli gelişme kaydetmiştir. Devamlı olarak yatak kapasitesini ve yüksek kalitede hizmet verme kapasitesi olan

tesisleri artırma başarısı gösteren KKTC turizmi, düşen turist sayısına rağmen dünya turizm hareketinin aksine 2009'da turizm gelirlerini artırmış ve 2011 yılında gerek turist sayısı gerekse doluluk oranı açısından en yüksek seviyeye ulaşmıştır. Ayrıca, KKTC turizmi ülke istihdamındaki payını artırırken ödemeler dengesine en fazla katkı yapan ekonomik faaliyet olmaya devam etmektedir. Ancak, KKTC turizminin son yıllardaki başarısı göreceli olarak turist başına gelir, yatak başına gelir ve gelirlerdeki değişim yüzdesi kriterlerine göre değerlendirildiğinde geçmiş yıllara oranla başarının düşük olduğu ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Sözcükler: KKTC, Ekonomi, Turizm, Performans, Tecrit

1.GİRİŞ

Kıbrıs adasının iki parçasından biri olan KKTC'de turizm sektörü adanın diğer parçasındaki turizm sektörüne kıyasla haksız rekabet içerisinde. Her ne kadar Kıbrıs Türk halkı çözüme olan istencini Güney Kıbrıs halkına göre daha fazla dünyaya kanıtlaya da uluslararası camia çözümsüzlüğün vebalini KKTC'nin omuzlarına ve dolayısıyla başta turizm olmak üzere ülke ekonomisinin sektörlerine yüklemiştir. Dolayısıyla, tanınmamışlığın artırdığı ulaşım maliyetleri ile ülke imajı ve tanıtımda yaşadığı olumsuzluklardan dolayı KKTC turizmi bir nevi esaret altındadır. Ancak, tüm bu olumsuzluklara rağmen KKTC turizmi devamlı olarak hem nicelik hem de nitelik açısından ilerleme kaydetmiş ve özellikle 2011 yılında gıpta edilecek seviyeye ulaşmıştır. Ayrıca, kalkınmada lokomotif görülen iki sektörden biri olarak özellikle istihdam ve ödemeler dengesine olan katkısıyla turizmin ekonomideki rolü de artmaktadır.

Bu çalışmada, KKTC turizminin ulaştığı seviye istatistikî verilerle ortaya konmuş ve sektörün sürdürülebilirliği açısından öneriler geliştirilmiştir. Bu çerçevede, sektörün mevcut yapısı, retrospektif gelişimi, ekonomik önemi ve sektörün avantajları ile dezavantajları çalışmanın bölümlerini oluşturmuştur.

2. KKTC TURİZMİ

KKTC turizm sektörü aşağıdaki veri ve açıklmalardan da anlaşılacağı gibi yıllar itibarıyla önemli düzeyde gelişme göstermiştir. Bu gelişme sonucunda KKTC turizm sektörü günümüzde yüksek kalitede hizmet verebilecek duruma gelmiştir.

2.1 Mevcut Durum

2012 Temmuz ayı itibarıyla KKTC'de mevcut 141 tesiste yatak sayısı 19,461 olarak tespit edilmiştir (Tablo 1). Bu tesislerin en çoğu % 68 ile Girne, en azı ise % 2 ile Lefkoşa bölgesindedir. Sektörde yüksek kalitede hizmet verme potansiyelinin göstergesi olarak 10 adet 5 yıldızlı otelin yatak kapasitesi toplamın % 48'ine tekabül

etmektedir. Buna 4, 3, 2 ve 1 yıldızlı oteller sırasıyla % 9, % 11, % 8 ve % 3'lük yatak kapasitesine katkı yapmaktadırlar.

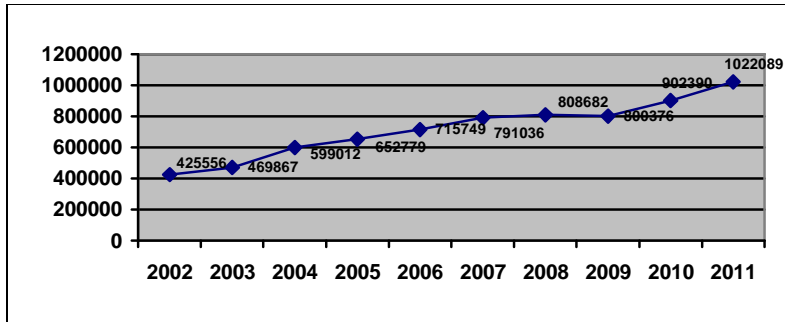
Tablo 1: 2012 Temmuz Ayı İtibariyle KKTC Turizm Tesisleri

Tesis Sınıfı	Tesis Sayısı	% Payı	Yatak Sayısı	% Payı
5 Yıldızlı otel	14	10	9.302	48
4 Yıldızlı otel	6	4	1.704	9
3 Yıldızlı otel	15	11	2.211	11
2 Yıldızlı otel	22	15	1.588	8
1 Yıldızlı otel	19	13	590	3
II. Sınıf T.K.	6	4	1.045	6
Butik Otel	3	2	418	2
Özel belgeli otel	1	1	34	0
Turistik bungalov	32	23	1.891	10
Apart otel	7	5	456	2
Yöresel Ev	1	1	34	0
Turistik Pansiyon	15	11	188	1
Toplam	141	100	19.461	100

Kaynak: TCKB (2012), *Turizm İstatistikleri Ocak-Temmuz 2012*, KKTC Turizm Çevre ve Kültür Bakanlığı; <http://www.tckb.gov.ct.tr/tr-tr/yanmenu/istatistikler/istatistiklerayl%C4%B1k.aspx>, Erişim: 31 Ağustos, 2012.

2.2 Sektörel Gelişmeler

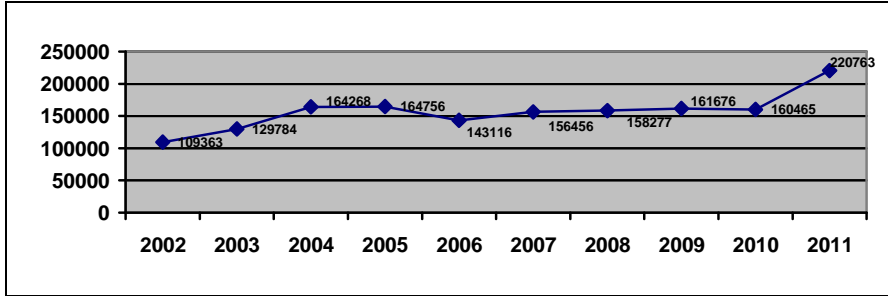
KKTC'ye gelen turist sayısının yıllar itibarıyla arttığı görülmektedir. Şekil 1'de açıkça görülebileceği gibi 2002 yılında 400 binlerde olan turist sayısı 2011 yılında bir milyon kişiyi aşarak en yüksek seviyeye ulaşmıştır.

Şekil 1: KKTC'ye Gelen Turist Sayısı (2002-2011)

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi Planlama, İstatistik ve Araştırma Şubesi, Ocak 2012.

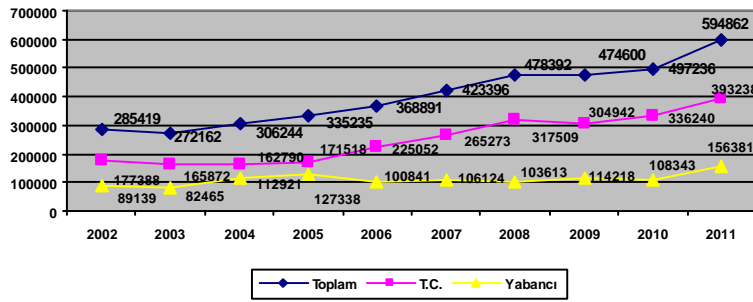
Gelen turist profiline bakıldığında ise arzulandığı gibi yabancı turist sayısında da yıllar itibarı ile artış olmuştur. 2011 yılında yabancı turist sayısı 220,763 olarak gerçekleşmiş ve en yüksek rakama ulaşmıştır (Şekil 2).

Şekil 2: KKTC'ye Gelen Yabancı Turist Sayısı (2002-2011)

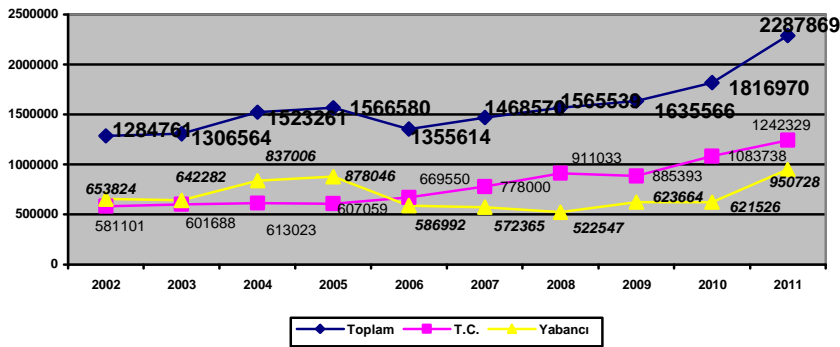
Kaynak: Turizm Planlama Dairesi Planlama, İstatistik ve Araştırma Şubesi, Ocak 2012.

KKTC turizm sektörüne yönelik sayısal artış sadece turist sayısı ile sınırlı kalmamıştır. Şekil 3 ve Şekil 4'de belirtildiği gibi konaklayan kişi sayısı ve geceleme sayısında da artış meydana gelerek 2011 yılında maksimum seviyelere ulaşılmıştır.

Şekil 3: KKTC'de Konaklayan Kişi Sayısı (2002-2011)

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi Planlama, İstatistik ve Araştırma Şubesi, Ocak 2012.

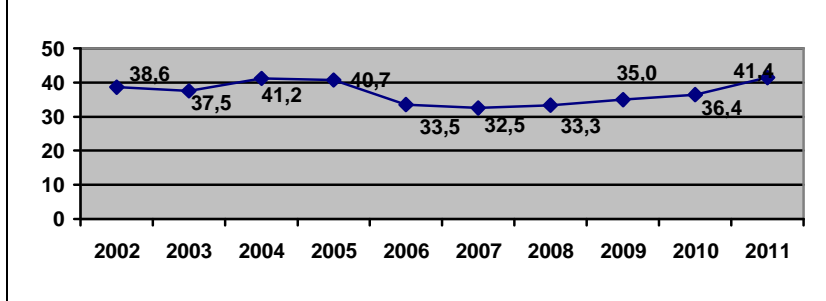

Şekil 4: KKTC'de Geceleme Sayısı (2002-2011)

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi Planlama, İstatistik ve Araştırma Şubesi, Ocak 2012.

KKTC turizmde yaşanan bu olumlu gelişmeye rağmen, turizmin 12 aya yayılmamasından dolayı doluluk oranı % 40'ları aşamamaktadır. 2002-2011 dönemine bakıldığında en düşük doluluk oranının 2007'de % 32,5 olduğu ancak bu

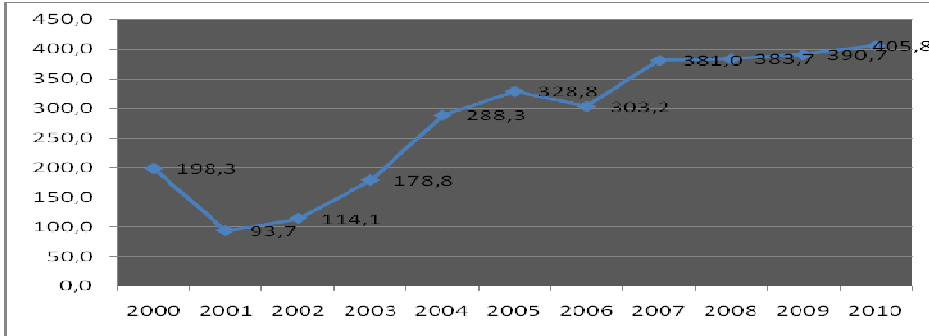
tarihten itibaren devamlı artış göstererek 2011’de en yüksek doluluk oranı olan % 41,4 ulaştığı görülmektedir (Şekil 5).

Şekil 5: KKTC Turistik Tesislerin Doluluk Oranı (2002-2011)

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi Planlama, İstatistik ve Araştırma Şubesi, Ocak 2012.

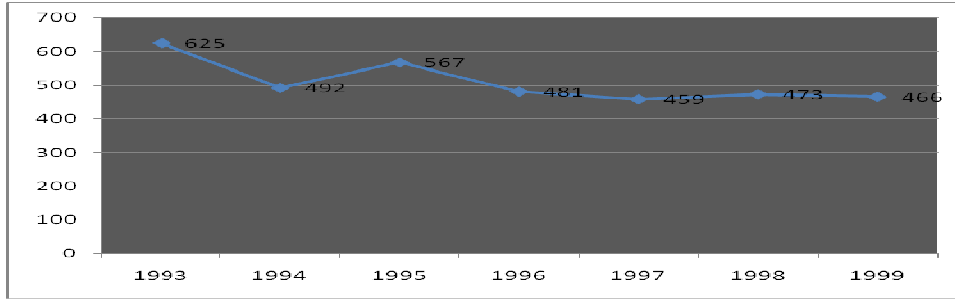
KKTC ekonomisinin öncü sektörü olan turizm, ekonomik krizin yaşandığı 2001 yılında 93,7 milyon ABD dolarına gerilemiştir. Bu yıldan sonra ise önemli bir yükseliş göstererek 2010 yılında 405,8 milyon ABD \$’a ve 2011 yılında 459,4 milyon ABD \$’ına ulaşmıştır. Özellikle, dünya turizminde yaşanan gelişmelere paralel bir şekilde KKTC’de de turist sayısında düşüş gözlemlenen 2009 yılında turizm gelirlerinde artış sağlanmış olması üzerinde durulması gereken bir noktadır.

Şekil 6: KKTC Net Turizm Gelirleri (Milyon \$)

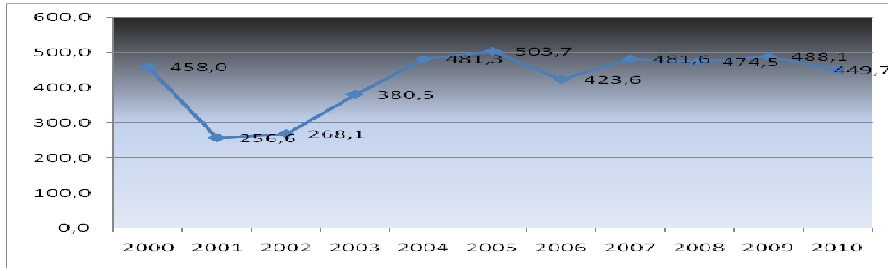
Kaynak: DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

Bütün bu olumlu gelişmelere rağmen KKTC turizmi kitle turizmine dayandığı için turist başına gelirden istikrar sağlanamamıştır. Şekil 7 ve 8’de görülebileceği gibi 1993 yılında turist başına 625 \$ olan gelir, 2001 yılında 256,6 \$’a gerilemiş, 2005 yılında 503,7 \$’a yükselmiş ve 2010 yılında da düşüş göstererek 449,7 \$ olarak gerçekleşmiştir. 2010 yılındaki turist başına gelirin 1993 yılındaki turist başına gelirden daha düşük olmasının ise üzerinde durulması gerekmektedir.

Şekil 7: Turist Başına Gelir (\$) (1993-1999)

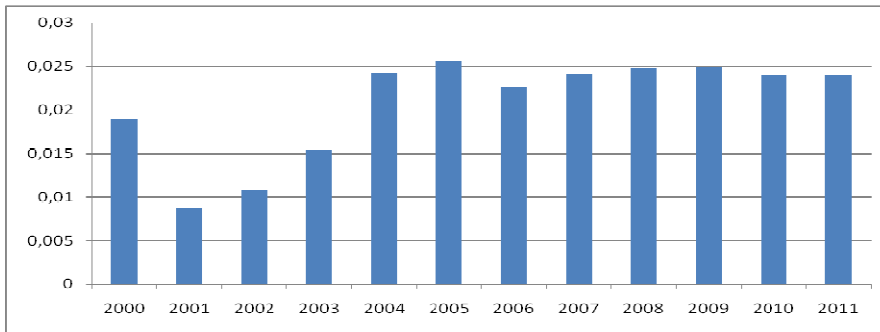
Kaynak: DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

Şekil 8: Turist Başına Gelir (\$) (2000-2010)

Kaynak: DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

Turizm sektöründe başarıyı ölçmede kullanılacak diğer bir göreceli değer göstergesi, yatak başına turizm gelirdir. Şekil 9 yatak başına turizm geliri ile ilgili yıllar itibarıyla sonuçları vermektedir. Buna göre yatak başına en yüksek gelir elde edilen yıllar sırasıyla 2005, 2009 ve 2008'dir .

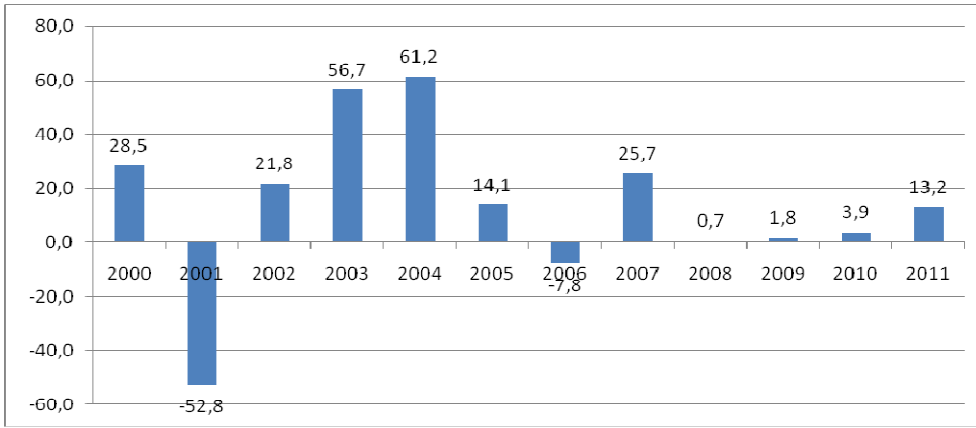

Şekil 9: Yatak Başına Turizm Geliri (\$) (2000-2010)

Kaynak: 1-DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

2-T.C Lefkoşa Büyükelçiliği Yardım Heyeti Başkanlığı (2012), *KKTC'ye Yapılan TC Yardımları 2011 Yılı Faaliyet Raporu*

Turizm gelirlerinin değişim yüzdesi de yine turizm sektörünün başarısını değerlendirebileceğimiz bir diğer göstergedir. Turizm gelirlerindeki yıllar itibarıyla yüzde değişim turizm sektörünün değerlendirilmesinde kullanılmaktadır. Bu gösterge Şekil 10'da incelenmiş ve turizm gelirlerinin artırılmasında en başarılı yıllar sırasıyla 2004, 2005, 2000 ve 2007 olarak görülmüştür. Yine Şekil 10'da görüldüğü gibi 2011 yılındaki başarı ise bu yılların oldukça gerisindedir.

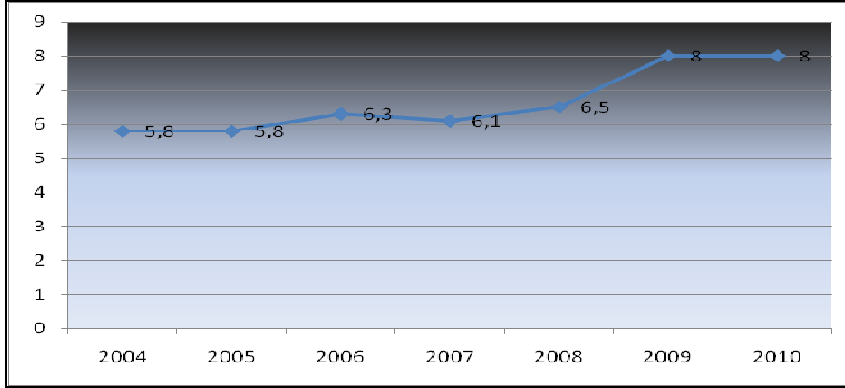
Şekil 10: Net Turizm Gelirlerinin Değişim Yüzdesi (%) (2000-2010)

Kaynak: 1-DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

2-T.C Lefkoşa Büyükelçiliği Yardım Heyeti Başkanlığı (2012), *KKTC'ye Yapılan TC Yardımları 2011 Yılı Faaliyet Raporu*

2.3 Ekonomideki Önemi

KKTC turizminin ekonomiye katkısı öncelikle istihdam ve ödemeler dengesi açısından dikkati çekmektedir. Hanehalkı işgücü anketine göre oteller ve lokantaların istihdamdaki payı 2004 yılında % 5,8'den 2010 yılında % 8 olarak gerçekleşmiştir (Şekil 11). Sayısal olarak 2010 yılında toplam 93,498 kişiden 7,470 kişisi otel ve lokantalarda istihdam edilmiştir.

Şekil 11: Hanehalkı İşgücü Anketine göre Turizmin (Oteller ve Lokantalar) İstihdamdaki Payı (%) (2004-2010)

Kaynak: DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

Tüm turistik tesisler dikkate alındığında 761 tesiste toplam 10,965 kişinin çalıştığı rapor edilmiştir (Tablo 2). Bu durumda turizmin istihdamdaki payı % 8'den % 11.7'ye yükselmiş olmaktadır.

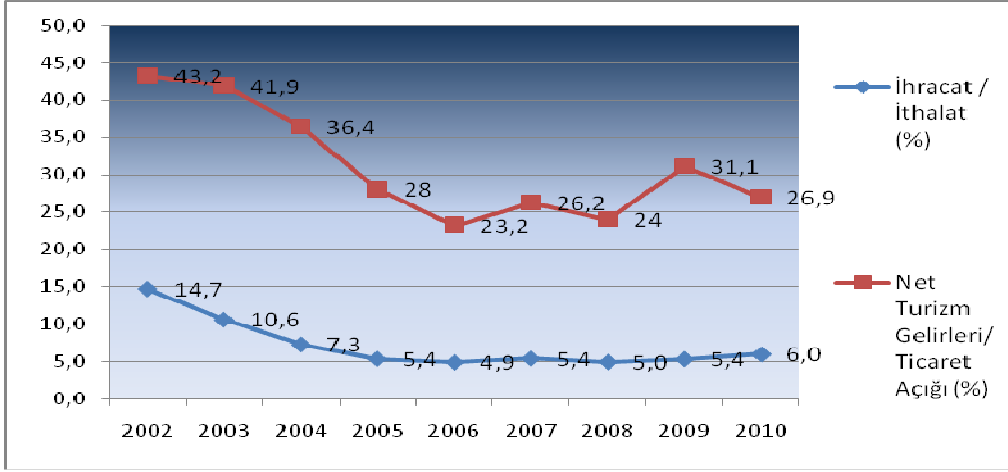
Tablo 2: Turizm Sektöründe Çalışan Personel Sayısı ve Çalıştıkları Tesis Türlerine Göre Dağılımı (2010)

TESİSİN CİNSİ	TESİS SAYISI	PERSONEL SAYISI
TURİSTİK KONAKLAMA TESİSLERİ	127	3.738
DİĞER KONAKLAMA TESİSLERİ	15	47
TURİZM VE SEYAHAT ACENTELERİ	143	346
CASİNOLAR	26	3.818
TURİSTİK RESTORANLAR	450	3.016
TOPLAM	761	10.965

Kaynak: Turizm Planlama Dairesi, Turizm Tanıtma ve Pazarlama Dairesi, Restorancılar Birliği

KKTC'de temel ekonomik problemlerin başında büyük ölçüde ticaret açığından kaynaklanan cari açık gelmektedir. Dolayısıyla, ihracat/ithalat ve net turizm gelirlerinin ticaret açığını karşılama oranları giderek düşmektedir. Şöyle ki, 2002'de ihracat ithalatın % 14,7'sini karşılarken bu oran 2010'da % 6'ya düşmüştür. Öte yandan, düşmekte olan oranına rağmen turizmin ticaret açığını karşılama oranı ihracattan 4-5 kat fazla durumdadır ve ticaret açığının dörtte birinden fazlasını (% 26,9) karşılamaktadır (Şekil 12).

Şekil 12: KKTC’de İhracatın İthalatı ve Net Turizm Gelirlerinin Ticaret Açığını Karşılama Oranları (2002-2010)

Kaynak: TCKB (2012), *Turizm İstatistikleri Ocak-Temmuz 2012*, KKTC Turizm Çevre ve Kültür Bakanlığı; <http://www.tckb.gov.ct.tr-tr/yanmenu/istatistikler/istatistiklerayl%C4%B1k.aspx>, Erişim: 31 Ağustos, 2012.

2.4 Artılar ve Eksiler

KKTC turizminin her türlü olumsuzluğa rağmen gösterdiği başarıyı artırmak ve sürdürülebilir kılmak için sektöre yönelik stratejik vizyon ve hedeflerin belirlenmesi gerekmektedir. Bu amaç için ise öncelikle sektörün artı ve eksilerinin dikkate alınması ön şarttır.

KKTC turizmi, dünya turizminde söz sahibi birçok ülke gibi potansiyel zenginliklere sahip durumundadır. Önemli olan bu potansiyeli harekete geçirebilmektir. KKTC turizm sektörünün doğrudan veya dolaylı sahip olduğu başlıca artılar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Ekiz vd., 2010; Kesimli, 2011; Şafaklı, 2010; TEB & DEİK, 2010) :

- Keşfedilmemiş ve bozulmamış olması
- Her mevsimde ideal tatil şartlarını sunan ılıman iklimi
- Bitki örtüsü, hayvan türü çeşitliliği
- Her türlü su sporu ve yüzmeye son derece müsait plajları
- Mutfağının çeşitliliği
- Vatandaşların misafirperverliği
- Kültürel ve tarihi kaynak zenginliği
- Yeni yatırım alanlarının varlığı
- Dünyada özel ilgi turizminin artan potansiyeli
- Türkiye’nin artan ekonomik gücü ve AB üyeliği olasılığı
- Turizm amaçlı kullanılabilecek olan Geçitkale Havaalanının yapımı
- Eğitim seviyesinin yüksek olması
- Türkiye Cumhuriyeti’nin vermiş olduğu destekler
- Eğitim adası haline gelmiş olması

KKTC turizminin sahip olduğu yukarıdaki avantajlara rağmen halen daha gideremediği aşağıdaki olumsuzluklardan (eksilerden) dolayı arzu edilen sürdürülebilir yapıya kavuşamamıştır (Ekiz vd., 2010; Kesimli, 2011; Şafaklı, 2010; TEB & DEİK, 2010; Kılıç, 2012; Tolun, 2012; Dönmezer, 2012):

- KKTC Turizm Master Planı “Turizm Gelişme Yasası” adı altında yasalaşmasına rağmen uygulamaya konmamıştır. Bunun temel nedeni, öncelikle bölgesel gelişme planları için gerekli Tüzüklerin halen hazırlanmamasıdır.
- Turizm Master Planının sağlıklı yürütülmesi ve politikaların devamlılığı için profesyonelce özerk çalışabilecek bir Turizm Örgütü henüz kurulmamıştır. Bu amaç için “Turizm Gelişme Yasası’na göre öngörülen Turizm Gelişim Kurulu oldukça siyasi olup istikrarsızlık doğurabilecek müdahale olasılığı yüksektir.
- Turizmin başta çevre olmak üzere diğer sektörlerle etkin koordinasyonu gereklidir. Bu konuda KKTC’de kurumsal bir koordinasyon oluşturulmamıştır.
- Fon gelirlerinin turizmin gelişimi ve tanıtımı için kullanılacağı yerde, “cari bütçenin” açıklarının kapatılması yönünde kullanıldığına dair büyük şikâyetler bulunmakta ve bu yönde şeffaflık ve hesap verebilirlik talep edilmektedir.
- Güney Kıbrıs dâhil, diğer Akdeniz ülkelerine daha ucuz uçuşların varlığı
- “Ürün imajı” eksikliği
- Piyasadaki yeni eğilimlere cevap verecek hizmet çeşitliliği eksikliği
- Kitle taşımacılığı eksikliği
- Ordu kuvvetlerinin turistik tesislere yakınlığı
- Politik izolasyon durumu
- Türkiye dışında KKTC’ye doğrudan ulaşımın olmaması
- Pazar bölümlendirmesinin ve bilgi farklılaştırmasının eksikliği
- Altyapı eksikliği
- Altyapı ve plan eksikliği (ulaşım, telekomünikasyon, su ve elektrik)
- Yüksek girdi maliyetleri (enerji, işgücü, vb.)
- Ara eleman eksikliği
- Yetersiz şehir planlamacılığı
- Finansal kaynak yetersizliği
- Diğer Akdeniz ülkeleriyle rekabet
- Dünyada çerçeveye dönük artan duyarlılık ve KKTC’deki çevre sorunları
- Kuzey Kıbrıs’ın politik belirsizliği
- Var olan ambargolar
- Orta Doğu’da belirsizlikler
- Türkiye’de yaşanan ekonomik sorun ve krizler

3. SONUÇ

Yapılan analiz sonucunda yaşanan olumsuz şartlara rağmen, KKTC turizm sektörünün güçlenmeye ve turistik talebi artırmaya devam ettiği görülmektedir. 2011 yılında KKTC turizm sektöründe, neredeyse tüm göstergelerin mutlak olarak en yüksek değerlere ulaşmıştır. Bu gerçek 2011 yılının en başarılı yıl olarak değerlendirilmesine yetmemektedir. Turizm sektörünün değerlendirilmesinde dikkate alınan turist başına düşen net turizm geliri, yatak başına düşen net turizm geliri ve turizm gelirlerinin yıllık değişim oranı dikkate alındığında 2011 yılı en başarılı yıl olmamaktadır. Turizm sektörüne olumlu katkı sağlayan ulaşım sübvansiyonu ve tur operatörlerine yapılan önemli desteğe rağmen verimlilik ve etkinlik hedeflerine ulaşamamaktadır. Bu durum sektörde sürdürülebilirliğin yakalanamadığının açık bir göstergesidir. Sürdürülebilirliğin yakalanmasında engel teşkil eden en önemli yapısal sorunlar ise aşağıdaki gibi sıralanabilir (Şafaklı, 2012):

- Turizm Master Planının uygulamaya konmaması ve Turizm Örgütünün kurulmaması yanında fiilen turizmi yöneten kadroların devamlı değişmesi turizm politikalarında istikrarsızlık yaratmaktadır.
- Turistik ürün özel ilgi turizmi haline halen dönüştürülmemiş ve profesyonelleşme bağlamında markalaşma yaratılamamıştır. Şöyle ki, ürün kalitesi çevre ve ürün öğeleri katılarak halen artırılmamıştır. Dolayısıyla, yüksek girdi maliyetleri de dikkate alınca artan doluluk oranlarına rağmen turistik tesislerin kazanç oranları düşük seviyede kalmaktadır. Bu açıdan katma değeri yüksek turistik ürün ortaya konmadığı için turist başına gelirden büyük istikrarsızlık yaşanmaktadır.
- Ülkesel Fiziki Planın halen tamamlanmaması ve fiziki altyapının yetersizliği, uluslararası çevre kurallarının benimsenmemesi ve çevre bilincinin oluşmaması turizmin önemli bir boyutu olan çevre açısından turistlerde memnuniyetsizlik yaratabilmektedir.
- Başta “ülke imajı” olmak üzere ülke tanıtımı sistematik olarak profesyonelce yürütülmemektedir.

Yukarıdaki olumsuzlukların giderilmesi halinde dünyanın birçok ülkesinde olmayan potansiyel zenginliğe sahip olan KKTC turizm sektörü başarılarını artırarak istikrarlı ve sürdürülebilir bir mecra taşıyabilir.

KAYNAKÇA

Dönmezer, Ayşe (2012), “Umudumuz Turizm Sektörü”, *KIBRIS Time*, 01/Haziran/2012, 15:24, <http://www.kibristime.com/yazar.asp?yaziID=1141>

DPÖ (2012), *Ekonomik ve Sosyal Göstergeler 2010*, Devlet Planlama Örgütü, İzleme ve Koordinasyon Dairesi, Temmuz 2012; <http://www.devplan.org/Frame-tr.html>, Erişim 31 Ağustos, 2012.

Ekiz, Erdogan, Hussain, Kashif and Ivanov, Stanislav (2010), Investigating Marketing Opportunities of a Politically Challenged Island Destination: The Case of North Cyprus (April 17, 2010). Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1591372>, 31.10.2010.

Kesimli, Iffet Görkey (2011), “Turizm Perspektifinden Politik Krizlerin Ekonomiye Yansımaları”, *Electronic Journal of Vocational Colleges*, December/Aralık 2011.

Kılıç, H. (2012), *Telefoniye Mülakat*, Turizm Bakanlığı Eski Müsteşarı/Doğu Akdeniz Üniversitesi (DAÜ) Turizm ve Otelcilik Yüksek Okulu Müdür Yardımcısı, 5 Temmuz 2012, Saat- 15:00.

Şafaklı, O. V. (2010), “Ignored Richness Of Tourism In Northern Cyprus”, *e-Review of Tourism Research (eRTR)*, Vol. 8, No. 5, 2010

Şafaklı, O.V. (2012), “Turizm Sektöründeki Başarı Abartılı Mı?”, *Star Kıbrıs*, <http://www.starkibris.net/index.asp?haberID=130061> 5.10.2012

T.C Lefkoşa Büyükelçiliği Yardım Heyeti Başkanlığı (2012), *KKTC’ye Yapılan TC Yardımları 2011 Yılı Faaliyet Raporu*

TCKB (2012), *Turizm İstatistikleri Ocak-Temmuz 2012*, KKTC Turizm Çevre ve Kültür Bakanlığı; <http://www.tckb.gov.ct.tr/tr-tr/yanmenu/ istatistikler/ istatistiklerayl%C4%B1k.aspx>, Erişim: 31 Ağustos, 2012

TEB & DEİK (2010), “KKTC Gelecek Stratejileri Konferansı”, 24-25 Mayıs 2010, KKTC Mercure Otel, KKTC.

Tolun, H. (2012), “Turizmcilerin Fon İsyanı”, *Yenidüzen Gazetesi*, 07/06/2012.

Okan Veli ŞAFAKLI: Doç. Dr., Lefke Avrupa Üniversitesi İşletme Bölümü Öğretim Üyesi, Bölüm Başkanı ve Fen ve Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdür Yardımcısıdır. Lisans (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC), Yüksek Lisans (Doğu Akdeniz Üniversitesi, KKTC), Doktora (Çukurova Üniversitesi, Türkiye). Çok sayıda ulusal ve uluslararası kongrede bildiri sunan ve makale çalışması bulunan Şafaklı'nın ilgi alanları şunlardır: Genelde Turizm özelde ise Turizmin Finansmanı, Kooperatifçilikte Finansman , Genel bankacılık ve Finans konuları.

Okan Veli SAFAKLI: Assoc. Prof. Dr., Lecturer at the European University of Lefke, Head of the Business Department and Vice-director of the Institute of Science and Humanities (ISH). BS (Eastern Mediterranean University, TRNC), MBA (Eastern Mediterranean University, TRNC), PhD (Çukurova University, Turkey). He has presented his research through a lot of papers in national and international congresses and as well as several published articles. His research interests are: Tourism financing, financing of cooperatives and general banking and finance topics.